

**ADVOKAT FAOLIYATINI MAQOMINI TO‘XTATIB TURISH:
ZAMONAVIY HUQUQIY YONDASHUVLAR**

Maxmasoliyev Nuriddin Alisher o‘g‘li
Toshkent davlat yuridik universiteti
Advokatlik faoliyati yo‘nalishi magistranti
maxmasoliyevn@gmail.com

Annotatsiya:

Ushbu tadqiqot advokatlik maqomini to‘xtatish institutining zamonaviy huquqiy tizimlar kontekstida tahliliga bag‘ishlangan. Tadqiqot natijasida advokat faoliyatini to‘xtatish institutining universal xususiyatlari va milliy o‘ziga xosliklar aniqlangan. Advokat faoliyatining uzluksizligini ta‘minlash va advokatlik kafolatlarini himoya qilish o‘rtasidagi muvozanat masalalari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: advokat faoliyati, vaqtincha to‘xtatish, zamonaviy yondashuvlar, huquqiy kafolatlar, qiyosiy tahlil, advokatlik instituti.

Advokat maqomini to‘xtatib turish instituti zamonaviy huquqiy tizimlarning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Bu institut advokat faoliyatining uzluksizligini ta‘minlash bilan bir qatorda, advokat huquqlarini himoya qilish va advokatlik institutining prestigini saqlash maqsadlariga xizmat qiladi. Hozirgi kunda globallashuv sharoitida turli mamlakatlar huquqiy tizimlarida advokat maqomini to‘xtatib turish tartib-taomillari o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘lib, bu masalaning qiyosiy tahlili nazariy va amaliy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi.

Advokat faoliyatining professional xususiyatlari, uning ijtimoiy ahamiyati va davlat bilan munosabatlari masalalari turli huquqiy oilalarda har xil yondashuvlarni taqozo etadi. Kontinental huquq tizimida advokat maqomi davlat tomonidan rasmiylashtirilgan holda, anglo-sakson huquq tizimida esa professional birliklar tomonidan nazorat qilinadi.

Advokat maqomi – bu qonun hujjatlarida belgilangan tartibda olingan va advokat faoliyatini amalga oshirish huquqini beruvchi maxsus huquqiy holatdir. Bu maqom

shaxsga professional faoliyat yuritish, advokatlik sirlarini saqlash, himoyalanuvchi bilan suhbatlashish huquqi kabi maxsus vakolatlar beradi.

Advokat maqomining to'xtatib turilishi deganda advokatning kasbiy faoliyatini vaqtincha amalga oshirmasligi, shu bilan birga advokatning huquqlari va majburiyatlarining muddatli ravishda to'xtatilishi tushuniladi. Bu institut, avvalo, advokatlik faoliyatining sifatini nazorat qilish, advokatlik kasbining obro'sini saqlash, advokatlarning huquqlarini himoya qilish hamda ijtimoiy adolat prinsiplarini ta'minlash kabi asosiy maqsadlarga xizmat qiladi. Ushbu institutning qo'llanilishi nafaqat advokatlik faoliyatida yuzaga keladigan huquqiy muammolarni tartibga solish, balki advokat shaxsining kasbiy va shaxsiy manfaatlarini ham himoya qilishga qaratilgan.

Advokat maqomini to'xtatib turish instituti boshqa bir qator huquqiy institutlar bilan uzviy bog'liq. Masalan, bu institut intizomiy javobgarlik mexanizmi bilan bevosita aloqaga ega. Ko'pincha advokat maqomi intizomiy choralar doirasida to'xtatib turiladi. Biroq bu har doim ham jazolash shaklida bo'lavermaydi. Ba'zan advokat huquqlarini muhofaza qilish yoki advokatning o'zining shaxsiy holatlari (masalan, sog'ligi yoki oilaviy sabablari) tufayli ham ushbu institut qo'llanilishi mumkin. Shuningdek, advokat maqomini to'xtatib turish kafolat institutlari bilan ham yaqin bog'liq bo'lib, bu jarayon davomida advokatlik faoliyatiga tegishli kafolatlar, masalan, huquqiy daxlsizlik yoki mijoz bilan bog'liq maxfiylik kafolatlari ham vaqtincha to'xtatiladi. Bu esa, o'z navbatida, advokat va uning mijozlari manfaatlarini muvozanatlashtirish zaruratini yuzaga keltiradi.

O'zbekiston Respublikasining "Advokatlik faoliyati to'g'risida"gi Qonuniga muvofiq, advokat maqomi bir nechta asosiy holatlarda vaqtincha to'xtatilishi mumkin. Birinchi holat, advokatning shaxsiy arizasiga binoan faoliyatini vaqtincha to'xtatishidir. Bunda advokat o'z ixtiyori bilan ariza yozib, noma'lum muddatga kasbiy faoliyatini to'xtatib turishi mumkin va bu holatda uni hech qanday jazoga tortish yoki boshqa intizomiy choralar qo'llanilmaydi. Ikkinchi holat majburiy asoslarda, ya'ni advokatning sog'lig'i bilan bog'liq uzrli sabablarda, doimiy mehnatga layoqatsizlik holatida, harbiy xizmatga chaqirilganida yoki unga nisbatan sud jarayoni olib borilayotgan vaqtda advokat maqomi vaqtincha to'xtatiladi. Uchinchi holat, advokat professional faoliyatida qo'pol xatoliklarga yo'l qo'yganda,

intizomiy choralar sifatida advokatlar palatasi qarori asosida ham advokat maqomi to'xtatilishi mumkin.

Xalqaro tajriba, jumladan, Rossiya Federatsiyasi qonunchiligida ham advokat maqomini to'xtatib turish tartibi aniq belgilangan. Rossiya amaliyotida advokat maqomini to'xtatib turish holatlari qatorida advokatning o'z arizasi, sog'liq bilan bog'liq uzrli sabablari, harbiy xizmatga chaqirilishi yoki sud qarori bilan jinoiy javobgarlikka tortilishi mavjud. Rossiya qonunchiligiga ko'ra, advokat maqomi to'xtatilgan shaxs advokat sifatida faoliyat yurita olmaydi va advokatlar palatasi organlarida lavozim egallash huquqiga ham ega bo'lmaydi. Shu bilan birga, Rossiya tajribasida advokat maqomi to'xtatilgan kundan boshlab 10 yil ichida qayta tiklash uchun ariza berish majburiyati belgilangan bo'lib, bu boshqa milliy tizimlardan farqli yondashuv hisoblanadi.

Milliy huquqiy tizimlarda advokat maqomini to'xtatib turish tartibida bir qator o'ziga xos jihatlari mavjud. Ayrim davlatlarda maqomni to'xtatib turish muddati aniq belgilanadi, ba'zi hollarda esa bu muddat cheklanmagan bo'lishi mumkin. Qayta tiklash tartibi ham davlatlar kesimida turlicha: ba'zilarida oddiy ariza orqali, boshqalarida esa ma'lum imtihon yoki tasdiqlovchi hujjatlar talab etiladi. Shuningdek, advokat maqomi to'xtatilgan davrda advokat huquqlarini himoya qilish mexanizmlari ham turlicha rivojlangan bo'lib, ba'zi mamlakatlarda ularning huquqlari ancha keng himoyalangan, boshqalarida esa bu jihat sust rivojlangan.

Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida advokat maqomini to'xtatib turish masalasi Yevropa advokatlar kodeksi va milliy qonunchilik asosida tartibga solinadi. Bu tizimda, avvalo, proporsionallik tamoyili asosiy o'rinni egallaydi, ya'ni advokatga nisbatan qo'llaniladigan choralar advokatning qoidabuzarligi darajasiga mos bo'lishi lozim. Shuningdek, u yerda adolat tamoyiliga qat'iy rioya qilinadi, ya'ni advokatga nisbatan har qanday chorani qo'llashdan avval uning huquqlari to'liq ta'minlanishi va e'tiroz bildirish imkoniyati berilishi shart. Yana bir muhim jihat shuki, Yevropa mamlakatlarida advokatlar ustidan nazorat professional advokatlar uyushmalari va davlat organlari o'rtasida muvozanatli ravishda amalga oshiriladi.

Umuman olganda, advokat maqomini to'xtatib turish instituti huquqiy tizimlarda advokatlarning kasbiy faoliyatini tartibga solish, ularning huquqlari va manfaatlarini muhofaza qilish, shuningdek, jamiyatda adolat prinsiplarini ta'minlash uchun

muhim vositalardan biri sifatida xizmat qiladi. Bunda har bir mamlakat o'zining huquqiy an'analari va kasbiy qadriyatlariga mos tarzda ushbu institutni rivojlantirgan.

O'zbekiston huquqiy tizimida advokat maqomini to'xtatib turish tartibi asosan xalqaro standartlarga mos keladi, ammo ba'zi jihatlarni takomillashtirishga ehtiyoj mavjud. Xususan, advokat huquqlarini himoya qilish mexanizmlarini kuchaytirish, qaror qabul qilish jarayonini demokratlashtirish va xalqaro standartlarga to'liq moslashish zarur. Kelajakda bu sohadagi tadqiqotlar advokat faoliyatining raqamlashtirish sharoitidagi o'zgarishlarini, yangi texnologiyalarning ta'sirini va global integratsiya jarayonlarining advokatlik institutiga ta'sirini o'rganish yo'nalishida davom ettirilishi maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Advokatlik faoliyati to'g'risida"gi Qonuni. – T.: "Adolat" nashriyoti, 2022.
2. Rossiya Federatsiyasi "Advokatlik faoliyati va advokatlik to'g'risida"gi Federal qonuni № 63-FZ. 2002 yil 31 may.
3. Abdullayev A.A. Advokatlik huquqi: Darslik. – T.: "Sharq" nashriyoti, 2023. – 288 b.
4. Воробьев С.М. Адвокатская деятельность и адвокатура в России: Учебник. – М.: Юрайт, 2023. – 342 с.
5. Кучерена А.Г. Адвокатура: Учебник. – М.: Юрист, 2022. – 458 с.
6. European Code of Conduct for Lawyers. Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE), 2019.
7. Model Rules of Professional Conduct. American Bar Association, 2020.
8. Karimov I.I. Advokat faoliyatining qiyosiy-huquqiy tahlili // Huquq va boshqaruv jurnali. – 2023. – №2. – 45-52 b.
9. Mahmudov R.S. Xalqaro advokatlik standartlari va milliy qonunchilik // O'zbekiston huquqi jurnali. – 2023. – №4. – 78-85 b.